

La Fundació Reeixida inicia la commemoració dels 90 anys dels Fets d'Octubre

written by Redacció Unilateral | 25 de març de 2024

Enguany es commemoren els 90 anys de la proclamació de l'Estat Català de la República federal espanyola per part del president Lluís Companys, el 6 d'octubre de 1934, mentre les forces independentistes defensaven la República Catalana i rabassaires i obrers començaven una revolta social. Per explicar aquests fets i perfilar-ne els principals actors, la fundació Reeixida, com ha fet anteriorment amb altres episodis cabdals de la història de Catalunya, organitza una sèrie d'actes que en recorden els protagonistes i expliquen amb profunditat què fou aquell aixecament nacional i popular frustrat, d'enormes conseqüències, sens dubte, pel nostre esdevenidor històric.

Dimecres 3 d'abril al Museu d'Història de Catalunya, a les 19 hores, la Fundació Reeixida presentarà la biografia d'un dels protagonistes principals d'aquests fets, Josep Dencàs. Hi intervindrà en Josep M. Solé i Sabaté, catedràtic en història contemporània per la Universitat de Barcelona; els autors del llibre *Josep Dencàs i Puigdollers, el Conseller maleït (1906-1966)*; en Jaume Sobrequés, en representació de l'Editorial Base, i l'Oriol Falguera com a president de la Fundació Reeixida.

Què van ser aquests fets?

Aquell 6 d'octubre de 1934, amb la proclamació de Lluís Companys des del balcó del Palau de la Generalitat de "l'Estat Català de la República Federal espanyola", confluïren un mínim de tres estratègies diferenciades darrere un mateix acte insurreccional. Per una banda, l'estratègia del president i la

pràctica totalitat del seu govern per defensar les institucions autonòmiques i recuperar el biaix progressista del període republicà inicial, com un altre 14 d'abril de 1931 quan la força de la gent al carrer seria primordial per a acomplir els seus objectius. Per l'altra, un aixecament nacional armat per part de les forces separatistes, sota el lideratge del conseller de Governació, Josep Dencàs, per a fer realitat la República Catalana independent, rebaixada a simple govern estatutari el 17 d'abril de 1931. I finalment, una revolta dels rabassaires i el moviment obrer industrial per defensar els guanys aconseguits durant el període republicà anterior i, fins i tot, anar més enllà en el terreny de la revolució social.

L'aixafament militar d'aquesta triple revolta –republicana, nacional i social– va provocar 74 morts. Entre ells cal destacar els dirigents del Partit Català Proletari Jaume Compte, Manuel Gonzalez Alba i Amadeu Bardina, caiguts aquella nit en la defensa del CADCI, a la rambla de Santa Mònica.

Qui s'hi va involucrar?

La descoordinació va impossibilitar que els 3.200 guàrdies d'Assalt, més els 400 Mossos d'Esquadra, i els 3.400 militants d'organitzacions polítiques i sindicals (Estat Català, Palestra, Nosaltres Sols!, Aliança Obrera, Esquerra Republicana de Catalunya, Aliança Obrera, Unió de Rabassaires, Partit Nacionalista Català), poguessin fer front amb èxit a les forces de l'exèrcit espanyol, per tal d'implantar i consolidar l'Estat Català, instaurant un règim social avançat com volgués el poble.

L'estelada es va hissar com a mínim a cinquanta ajuntaments

Avui dia tenim comptabilitzats aquestes poblacions on la bandera de l'estel solitari fou hissada aquell 6 d'octubre. Amer, Arenys de Mar, Alpicat, Badalona, Balaguer, Begur, la

Bisbal, Borredà, Campdevàrol, Cardona, Cornellà de Llobregat, Cornellà de Terri, l'Escala, Felanitx, Gadesa, Gavà, Gelida, Girona, l'Hospitalet, Igualada, Lleida, Mataró, Mediona, Monistrol, Moià, Mollet del Vallès, Navàs, la Roca del Vallès, Rubí, Sant Andreu de Llavaneres, Sant Adrià de Besòs, Sant Boi, Sant Celoni, Sant Cugat, Sant Jaume de Domenys, Sant Pere de Ribes, Sant Pere de Riudebitlles, Sant Quintí de Mediona, Santa Perpètua de Mogoda, Sitges, Tarragona, Torelló, Torroella de Montgrí, Valls, Verges, Vilafranca, Vilanova i la Geltrú, Vic.

Totes són poblacions del Principat, a més de Felanitx (a Mallorca) on l'alcalde Pere Oliver i Domenge va instal·lar altaveus a l'ajuntament per escoltar la proclamació de Companys, i penjà seguidament al balcó l'estelada, que ell havia contribuït a dissenyar el 1918. L'alcalde i el tinent de batle Pere Massutí, foren empresonats i processats per "rebel·lió i sedició".

Mentre, a Barcelona, era hissada al Palau de justícia i al Palau de Governació de Barcelona.

La repressió

La repressió posterior a aquests fets es va estendre durant les setmanes següents a tots els municipis del país, comptabilitzant-se dos mesos després 3.400 presos polítics, empresonats molts d'ells al port de Barcelona, a vaixells com l'Uruguai i l'Argentina, i al de Tarragona, mentre que els oficials que hi participaren eren reclosos al castell de Montjuïc.

El govern de la Generalitat va quedar intervingut per l'autoritat militar, es va suspendre el règim autonòmic català indefinidament, sostraint-li les competències d'ordre públic, justícia i ensenyament. Cent vint-i-nou ajuntaments governats majoritàriament per ERC foren dissolts, i es van nomenar interinament per substituir-los diversos regidors locals de

dretes. Cent cinquanta persones entre professorat i personal administratiu, són destituïdes de la Universitat.

El president de la Generalitat, Lluís Companys, i els membres del seu govern, a excepció de Josep Dencàs, que se'n va anar a l'exili i fou sotmès a un procés d'extradició que la judicatura francesa tirà enrere, foren jutjats pel Tribunal de Garanties Constitucionals, que els va condemnar a 30 anys de presó, i els van engarjolar als penals de Cartagena i de Santa Maria. Es va imposar el castellà com a llengua de la Generalitat; l'edifici que ocupava el Parlament va esdevenir caserna militar; es dissolgué el patronat de la Universitat Autònoma; es prohibiren les activitats de partits, sindicats i associacions catalanistes i d'esquerres; i se'n tancaren els locals i les seves publicacions foren interdites.

La Llei de Contractes de Conreu, un dels punts principals de fricció amb el govern central que provocà l'aixecament, fou derogada i es van produir fins a 1.400 judicis contra rabassers i parcers per desnonar-los de les terres.

L'anàlisi dels fets

Per tal que la insurrecció triomfés calia: una actitud decidida i enèrgica del govern català, que el general Domènec Batet, adoptés una actitud de "neutralitat" que hagués permès la consolidació política de l'Estat Català. L'altra possibilitat era fer un acte heroic i de dignitat, com el de la Pasqua irlandesa del 1916, que era força impensable sense la col·laboració de la CNT. Però la Generalitat es va llançar a la revolta amb uns elements insuficients i no va aprofitar convenientment els efectius que tenia a la seva disposició.

Qui, en canvi, sí que tenia clar què fer era el govern espanyol de la dreta republicana i l'exèrcit d'ocupació. La repressió va ser brutal contra el Govern de la Generalitat, el nacionalisme català, les forces d'esquerra i el camp català. El perill d'una revolta obrera, però també de les aspiracions

independentistes d'alguns dels revoltats, no van fer dubtar ni un moment el govern espanyol de com havia d'actuar: aixafar la revolta i reprimir durament els protagonistes (presó, destitucions, clausures, desnonaments, prohibicions...).

Tanmateix, l'esclafament del 6 d'octubre del 1934 es va convertir any i mig després en una victòria política a les eleccions del mes de febrer del 1936, amb el triomf del Front d'Esquerres.

L'experiència d'aquell mes d'octubre va contribuir també a què el 19 de juliol del 1936 el sector de l'exèrcit sollevat no triomfés ni a Barcelona i a la resta del Principat. Finalment, però, el procés de canvis socials i polítics iniciats amb l'adveniment del període republicà seria estroncat amb la derrota i l'ocupació del 1939.